

основних тенденцій глобалізаційних процесів, враховувати імперативи концепції сталого розвитку країн світу. Розвиток економіки України буде успішним лише за умови досконалої організації обліку її ресурсів. На сьогодні ж слід констатувати, що тіньовий сектор економіки України залишається значним за обсягом оборотів. При цьому достовірність показників, що формуються в обліку, можна забезпечити виключно шляхом регулювання методик їх отримання.

Сучасний методологічний стан обліку України характеризується переходом від уніфікованої методології до розмаїття методологічних засад, що призводить до багатоваріантності облікової політики та неможливості використовувати інформацію обліку на макрорівні. Необхідним є підвищення рівня регламентації системи обліку та мінімізація кількості альтернативних методик, зростання ролі державного регулювання обліку. Незалежне зовнішнє регулювання і контрольоване саморегулювання повинні мати на меті досягнення суспільного захисту.

На законодавчому рівні необхідно посилити адміністративну та кримінальну відповідальність за фальсифікацію та викривлення показників звітності та даних обліку, що збільшить значення бухгалтерської інформації на мікро- та макрорівнях. Методологія обліку повинна сприяти формуванню такого ступеня прозорості облікової інформації, яка б забезпечувала довіру з боку користувачів обліку та надавала можливість контролю формування звітних показників.

УДК 378.330

Журавель Г. П.,
к.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи,
Тернопільський національний економічний університет

ВАЖЛИВІ ЧИННИКИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ

Однією з передумов якісної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України є адаптація принципів європейських домовленостей у вітчизняне освітнє середовище.

Минуло понад 7 років із часу, коли наша країна була прийнята асоційованим членом розвитку спільного європейського освітнього простору під назвою – Болонський процес. За цей період ВНЗ України активно включились у цей процес, і на сьогодні виконали всі можливі принципи прийнятих спільних рішень. Це дає підстави провести аналіз результатів проведених змін і визначити шляхи дальшого реформування законодавства.

Теорія доводить, а практика підтверджує, що світові інтеграційні процеси другої половини ХХ століття переросли у міждержавні глобалізаційні об'єднання у всіх галузях економіки окремих країн, сферах життя і діяльності людей в т. ч. і освіті.

Як виявилось, освітня галузь є центральною, оскільки від її рівня співставлення із загальноприйнятими принципами залежить інтегрування навчання шкільної і студентської молоді та інших сфер життя і діяльності людей.

Аналізуючи мету і завдання Болонської та наступних декларацій, прийнятих міністрами освіти європейських країн, бачимо, що їх виконання забезпечує національну ідентичність і співставлення окремих параметрів, та базується на принципах демократичності і прозорості прийнятих рішень.

За час, що пройшов окремі завдання Болонських домовленостей ВНЗ виконали, однак, реалізація більшості завдань потребує законодавчих змін. Важливими документами на шляху виконання чергових завдань Болонського процесу є Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 року “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” і Закон України “Про систему професійних кваліфікацій”. Однак, дія цих документів потребує дальшого розроблення і прийняття нормативно-правових актів у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудова відносинах [1, 2].

Сповільнює реалізацію завдань Болонського процесу неприйняття нової редакції Закону про вищу освіту. Відсутність законодавчого забезпечення проведення необхідних змін скоує ініціативи окремих ВНЗ і послаблює дію попередньо прийнятих рішень і впроваджень, не сприяє вирішенню проблем, що стоять перед освітою. “Одна з них – Болонський процес: якщо 2007 року Україна за адаптацію до нього мала 3,8 – 3,9 бала з 5-ти можливих, то торік ця оцінка знизилась до 2,2 – 3 [3]. У квітні ц. р. в Бухаресті конференція міністрів освіти Європи оцінювала прогрес різних країн в Болонському процесі. І за п’ятибальною системою Україна отримала “двійку”. Болонський процес у нас – це, в основному, бюрократична імітація дій, які потрібно було впроваджувати [4]. Таке становище призводить до зниження мотивації розроблення і дальшого впровадження Болонських принципів, через що щороку вчитися за кордон їде майже 20 тис. українців [5].

Окремі результати впровадження принципів Болонського процесу дають позитивні результати. Зокрема, використання кредитно-модульної системи організації навчання і єдиної шкали оцінювання знань студентів – ECTS підвищило відповідальність студентів при підготовці до занять протягом семестру. Навчальний процес став рівномірно напруженим впродовж навчального року. Підвищився рівень засвоєності студентами змісту дисциплін.

При діючій кредитно-модульній системі навчання витрачається багато аудиторного часу на проведення модульних форм діагностичного контролю, в той час коли зменшуються загальні і аудиторні години.

Об’єм часу відведеного навчальним планом на вивчення дисциплін вимірюється навчальними кредитами. Його величина в окремі періоди

становила 54, 36, а сьогодні - 30 годин. Постійне зменшення величини кредиту призвело до зменшення часу на вивчення дисциплін і, відповідно, зменшення аудиторного (контактного часу) з 36 до 26 – 18 годин і збільшення часу відведеного студентам на самостійне вивчення, з 18 до 25 годин упродовж тижня. Розподіл навчального часу між аудиторними заняттями і самостійною роботою студентів європейськими документами не регламентується.

Національна Академія педагогічних наук України на семінарі “Концептуальні засади підвищення економічної ефективності системи професійної і вищої освіти” запропонувала знизити економічні витрати на підготовку фахівців за рахунок зменшення аудиторного навантаження студентів та доведення його до 20 тижневих годин, і, на основі ІКТ, підвищити ефективність організації їхньої самостійної роботи [6, с. 121]. Економічна ефективність вимірюється відношенням ефекту до затрат. Зниження затрат, у цьому випадку, не гарантує ефективного результату, а навпаки. Запропонована економія може перетворитися у невідновлені, в перспективі, національні втрати.

Великі позитивні зрушення очікуються в економіці від впровадження Національної рамки кваліфікацій, яка включає в себе цілу систему заходів:

- змін у законодавстві про освіту і працю (введення понять “формальне”, “неформальне” навчання, узаконення процедур сертифікації кваліфікацій і т. д.);
- формування відповідних інституційних механізмів для регулювання кваліфікацій, умов одержання свідоцтв і дипломів, процедур оцінки і визнання кваліфікацій;
- змін у класифікації видів професійної діяльності та освітніх програм, які не повною мірою відображають існуючу ситуацію на ринку праці;
- створення механізмів прогнозування ситуації на ринках праці та освітніх послуг.

Впровадження національної системи кваліфікацій, складовою якої є національна рамка кваліфікацій (НРК), сприятиме підготовці фахівців у відповідності до потреб ринку праці, а також мобільності студентів і працівників на міжнародному рівні, глибшій інтеграції у європейський союз.

Ефективність навчального процесу залежить від рівня підготовленості та вмотивованості двох учасників - студентів і науково-педагогічних працівників. Останнім часом увага зосереджується на студентові, оскільки не викладач вчить студента, а студент навчається у викладача. Це не знижує роль і значення викладача, а робить його центральною фігурою у навчальному процесі. Важливо створити необхідні умови для піднесення престижу науково-педагогічної праці і підвищення рівня її кваліфікації.

Сьогодні спостерігається загрозлива тенденція погіршення якості вищої освіти. Сектор вищої освіти не бере на себе роль лідера у проведенні передових

наукових досліджень у навчальних закладах, які є основою елітної університетської підготовки [7, с. 33]. Не сприяє підвищенню рівня підготовки студентів зайва кількість напрямів і спеціальностей, і недостатньо збалансована з потребами суспільства та ринком праці. Рівень бакалавра не має визнання в суспільстві через невизначеність його місця на ринку праці. Надається перевага розвитку економіки послуг, а не економіки виробництва. ВНЗ майже всіх галузей готують фахівців сфери послуг. Без розвитку виробництва сфера послуг обмежена у ресурсах.

Фахового спеціаліста для вітчизняної економіки готує не тільки університет, який виконує лише технологічну фазу підготовки. У процесі підготовки активну участь беруть середня школа та економіка. Школа-постачальник абітурієнтів для вищої школи, національна економіка – замовник випускників вищої школи. Багаторічна практика оцінки впливу рівня підготовки абітурієнтів у школі на кондиційність навчання у ВНЗ становить близько 40 %. Університет може вплинути на рівень підготовки випускника на 60 % його кондиційності [8, с. 35].

Виходячи з цього, окремі автори стверджують, що тільки 170-180 балів незалежного оцінювання знань вступників гарантують належний рівень освіченості майбутніх студентів [9, с. 35].

Знижує мотивацію до навчання у студентів обмежена можливість їхнього працевлаштування. Держава залишилась осторонь від використання випускника, на підготовку якого затратила кошти. Частка випускників вітчизняних ВНЗ, які відразу отримують роботу за спеціальністю, не перевищує 30 %, більшість молодих спеціалістів задовольняються нефаховим використанням їхньої праці роботодавцем [10, с. 13].

Впливає на якість підготовки економістів той факт, що таких фахівців готують майже всі вищі навчальні заклади, не маючи на це обґрунтованих підстав. У результаті в країні виникло перевиробництво цих випускників, і це знову відвернуло увагу відомчого Міністерства від підтримки розвитку економічних вузів.

Вища освіта – це джерело, з якого кожна нація черпає свою культуру, повагу сусідів, упевненість у майбутньому. Найочевидніша перевага народу – високий рівень його вищої освіти. Соціальна девальвація освіти згубніша за економічну кризу, оскільки остання короткострокова, вади ж освіти спотворюють та сповільнюють діяльність багатьох поколінь.

Вирішення назрілих освітніх проблем, на основі глибокого аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду, забезпечать поступальний і сталий розвиток нашого суспільства, його результативну інтеграцію у європейський і світовий глобалізаційний простір.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Національної

- рамки кваліфікацій” № 1341 від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. <http://zakon1.rada.gov.ua>
 3. Моїсеєва Т. Виші на фініші / Т. Моїсеєва, Л. Партоленко // Урядовий кур’єр. – 2012. – № 138 від 3 серпня.
 4. <http://news.finance.ua/ua//1/2012/08/29/286557/printable>
 5. Моїсеєва Т. Гарвард для нас не авторитет / Т. Моїсеєва // Урядовий кур’єр. – 2012. – № 138 від 20 липня.
 6. Вісті з національної академії педагогічних наук України // Вища освіта України. – 2011. – № 4. – С. 121.
 7. Зверяков М. Особливості формування магістерських програм наукового і професійного спрямування з урахуванням вимог бізнес-середовища / М. Зверяков, А. Ковальов, Т. Кублікова // Вища школа. – 2011. – № 4. – С. 23– 33.
 8. Зіньковський Ю. Вища освіта у Вітчизняних системах навчання та економіки / Ю. Зіньковський // Вища школа. – 2011. – № 9. – С. 16– 26.
 9. Проценко. О. Навчальний процес: проблеми та досвід їх вирішення / О. Проценко, О. Русєва // Вища школа. – 2011. – № 4. – С. 34– 41.
 10. Зіньковський Ю. Камені спотикання вітчизняної вищої освіти / Ю. Зіньковський // Вища школа. – 2011. – № 3. – С. 7– 18.

УДК 657

Задорожний З.-М.В.,
д.е.н., професор, проректор з наукової роботи,
Тернопільський національний економічний університет

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ

Глобалізація світової економіки, євроінтеграційні процеси в Україні, залучення іноземних інвестицій у національну економіку вимагають подальшого реформування системи бухгалтерського обліку, забезпечення її відповідності міжнародним стандартам. Слід зазначити, що процес цього реформування триває вже більше 20 років. Розпочався він з набуття чинності Указу Президента України №303 від 23.05.1992 «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку і статистики». 28 жовтня 1998 р. постановою Кабінету Міністрів України була затверджена програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів.

Після проведення реформування вітчизняного обліку у 2000 р. шляхом прийняття Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та